

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu IV.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a don'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariulu

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 95.

— Sibiu, Mercuri 25, 7 Decembre. —

1881.

Obiceiurile juridice ale poporului romanu.

Intrebări asupra legaturilor satesci, casnice si de lucruri între tierani.

(Urmare).

- §. 196. Daca parintii nu mai traiescu, cine ore inzestrédia pe fêta?
- §. 197. Cari sunt legaturele între frati si surori? — si cari érasí între cei mai mari si cei mai mici dintre copii?
- §. 198. Daca parintii au muritu fara a lasa vreo avere, fratii sunt ei datori a inzebra pe surorile cele remase nemaritate?
- §. 199. Daca parintii tetei voru se-i dea o zestre prea-mare, nedreptatindu astfelu pe ceilalti copii, atunci ce facu acestia?
- §. 200. Ore sunt între sateni prigoni si judecati pentru zestre între gineri si soci?
- §. 201. Ce se face daca barbatulu risipesce sau perde zestreá nevetei?
- §. 202. Nevasta póte ea vreodata se pèrdia dreptulu la zestreá ce adusesse in casa? — candu acésta? — si in ce chipu anume?
- §. 203. Se pazesce ore rendulu de a casatori mai ántaiu pe copiii cei mai mari si dupa aceea pe cei mai mici?
- §. 204. Cari sunt obiceiele la casatoria? adeca:
  - in ajunulu nuntiei?
  - la casa miresei?
  - pe drumu mergèndu spre biserica?
  - in biserica (afara de cele curatu bisericesci)?
  - la ducerea spre cas'a ginerelui?
  - in casa ginerelui?
  - in odaia de culcare?
  - a doua di deminétia?
- §. 205. Ce este calea primara?
- §. 206. Ce insemnédia bradulu la casatoria?
- §. 207. Cum se numescu unulu câte unulu, barbati si femei, toti acei ce iau parte la facerea unei casatorie, incepèndu dela petire pàna la nunta? — si ce felu de sarcina anume are fiacare din ei?
- §. 208. Camu la ce suma se redica in satu tóte cheltuele ce se facu la o nunta?
- §. 209. Ce trebuie se se indeplinésca pentru cá o casatoria se fia privita cá de totu sevirsita?
- §. 210. Se tine ore multu la feciori'a miresei? — se cere vreo dovéda despre acésta? — si ce se face, daca mirés'a nu'si va fi pastratu feciori'a?
- §. 211. Cari sunt drepturile si datoriele barbatulu càtra femeia? — si ale femeiei càtra barbatu?
- §. 212. Cum sunt priviti socii si sórele? — si ce felu de legature sunt între parinti din cele doua case incuscite?
- §. 213. In ce chipu se arata supunerea femeiei càtra barbatu?
- §. 214. Sè intempla ore batai între soci? — si cum sunt ele privite?
- §. 215. Nevast'a se plange ea vreodata, cà barbatulu seu n'o iubesce, fiindu cà n'o bate?
- §. 216. Parintii miresei silescu ei vreodata pe ginerele de a da unu zapisu sau de a jura, cà nu'si va bate nevasta? — cum se face acésta? — si cu ce felu de chezasia sau asigurare din partea barbatulu?
- §. 217. Nevetele fugu ele vreodata dela barbatii loru? — din ce felu de pricina? — si ce urmédia dupa aceea?

- §. 218. Cine judeca si impaca certele între soci?
- §. 219. Se afla ore in poporu vreo aducere aminte din vechime, cumcà barbatii isi vindeau nevetele? — sau cà fratii isi vindeau surorile?
- §. 220. Cum isi resbuna cineva, daca altulu 'ia necinstitu pe nevèsta-sa, pe sóra, pe fiica, sau pe vreo alta ruda?
- §. 221. Se serbédia ore in vreunu chipu ore-care deosebitu o casatoria ce a tinutu 25 de ani sau mai multu?
- §. 222. Ce se face, candu barbatulu prinde pe nevèsta sa in dragoste cu unu altu omu?
- §. 223. Ce se face, candu nevèsta afla pe barbatulu ei in dragoste cu o alta femeia?
- §. 224. Cum sunt priviti si cum se pedepescu in poporu hotrii si hótrele, adeca acei ce mijlocescu si dau ajutoriu la necredint'a femeii sau a barbatulu, stricandu casele ómeniloru?
- §. 225. Cum privesce poporulu necredint'a barbatulu? — si cum érasí pe aceea a nevetei?
- §. 226. Sunt ore lucruri de ale casei, cari se fia numai in sarcina barbatulu? — si altele numai in sarcina femeiei? — sau in a copiiloru? — cu alte cuvinte, cum se imparte munc'a între barbatu, nevasta si copii?
- §. 227. Zestreá nevetei, dupa mórtea ei, trece ore la toti copiii? — ori numai la fete? — si atunci ce se face, daca nu sunt fete, ci numai baieti?
- §. 228. Cum sunt priviti ómenii casatoriti cari nu facu copii?
- §. 229. Se intempla ore cá copiii se póte porecla mumei, éra nu pe a tatalui? — candu si cum se intempla acésta?
- §. 230. Ore tine poporulu cà averea este obstésca a amenduroru soçiloru? — sau cà cade numai sub stapànirea barbatulu? — ori cà si-o stapanesce fiacare din soci pe a sa in deosebi?
- §. 231. Cui se cuvine averea agonisita in timpul casatorie?
- §. 232. Ore se afla lucruri, de cari nevast'a se faca totu ce-i place, fara a fi datóre de a întreba pe barbatu?
- §. 233. Se intempla ore adesea despartienii între soci? — si cum le privesce poporulu?
- §. 234. Despartieniele sunt ele numai depline, adeca pentru totudeauna? — ori se intempla si de cele nedepline, adeca pe unu timpu ore-care? — si in ce impregiurare anume barbatulu este datoriu a da de hrana nevetei celei despartite?
- §. 235. La despartienia barbatulu este elu datoru de a plati ceva nevetei de care se desface? — sau póte cà platesce si parintiloru ei? — ori rudelor?
- §. 236. Dupa desfacerea casatorie, ce se face cu zestreá? — si cum remanu copiii cei mici?
- §. 237. Daca cei casatoriti n'au copii, cui remane atunci zestreá dupa mórtea femeii?
- §. 238. De câte ori celu mai multu (de 2, de 3 sau chiaru de 4 ori) obicinuescu a se desparti si a se casatori din nou ómenii din poporu? — si cum sunt privite asemeni casatorii?
- §. 239. Cum este privita, bine sau reu, o veduva care se marita din nou?

(Va urmá.)

Ungari'a.

— (Dela dieta.) Atinseramu in altu Nr., cà desbaterile si preste totu lucrurile in diet'a un-gurésca mergu asta-data fórtè incetu. Se tinu siedintie puçine, din cause cum se spune, cà comissiuile tandalescu multu, nu prepara operate, nu iau in discussiune mai prompta proiectele de lege ale ministeriului. Intr'aceea se publica estrase si din desbaterile comissiuiloru. Pàna se va vota cine scie candu, budgetulu intregu in tóte partile, este bine cá se ne insemnamu celu puçinu cifrele principali din budgetulu ministeriului culteloru si alu instructiunei publice, asia cum se votédia aceea in comissiuine. Ací inse lectorii nu voru uita in-pregiurarea de altumentrea prea bine cunoscuta, cà in Ungari'a si in Transilvani'a partea cea mai mare a scóleloru de tóte categoriile, elementarie, primarie, medie si superiori, laice si clericali, au caracteru confessionale, adeca sunt infiintiate si sustínute de càtra comunitatile bisericesci ale fiacarei societati religiósè, din averile loru, care facu sume de multe milióne. De aici urmédia, cà statulu pàna in anii din urma a datu relative prea puçinu pentru inaintarea culturai, éra dela unu timpu incóce dà subventiuni la societati religiósè, infiintédia institute de care nu au sau nu de ajunsu aceea societati, totu-odata sacrifica dupa càtu póte, neincetatu pentru magiarisarea decisiva a toturoru nationalitatiloru conlocuitórie, adeca pentru esterminarea celorluralte limbi.

Dela 1 Decembre lucrandu comissiuinea culteloru, aceea votà între alte sume si urmatóriele:

Sustinerea scólei practice de pedagogia pentru candidati de professori gimnasiali 38,443 fl. v. a. Pentru universitatea magiara dela Clusiu fl. 193,000.

Preparandia pentru professori gimnasiali din Clusiu 15,000 fl.

Scóla de pictura, scóla normala (pedagogica) de pictura si industrialia superiora din B.-Pest'a 61,820 fl.

Pentru academi'a de drepturi din Sibiu 21,335 fl. Ací inse dupa unele interpelatiuni ministrulu Trefort declarà, cà este decisu se franga gútulu acestei academie.

Sustinerea unoru gimnasie si subventiune la altele 148,027 fl.

Pentru scóle reali 430,747 fl., adeca cu 12,150 fl. mai multu decâtu pe anulu 1881.

La scól'a industrialia media din B.-Pest'a 47,030 fl.

La alte scóle mici de meseriasi ajutórie 9000 fl.

Scól'a comerciala de statu in Fiume 140,000 fl. Subventiune la scól'a comerciala din Bud'a-Pest'a 4000 fl.

Scóle pentru femei mósie 14,325 fl.

Scól'a mecanica dela Cassovia 13,300 fl.

Scóle pedagogice (preparandii) pentru docenti la scólele elementarie si primarie, scóle comunali (elementarie si primarie), preste totu 327,720 fl.

Alte spese pentru educatiunea poporului, sau vorbindu cu deputatulu Lang, pentru infiintiare si sustinere de scóle noue pentru magiarisare 900000 fl. Ací consiliariulu Gönczy observa, cà se mai afla 2150 comune rurali, lipsite de orice scóla. Din acelea in 266 comune s'au facutu scóle din venitululu statului, prin urmare curatu magiare, dara trebuie se se faca in tóte. Totu Gönczy observa, cà dintre cei 21644 institutori (dascali) satesci din Ungari'a 16,000 vorbescu limb'a magiara, 3600 puçinu, 2500 nimicu.

Adaosu la fondulu de pensiune alu docentiloru 150 mii. Acilea Gönczy observa, cà acelu fondu stà in administratiunea ministeriului culteloru si cà pàna astadi a crescutu la sum'a de 2 milióne si optu sute de mii, cà inse mai sunt si restantii in afara la invetiatori si la comune de incassatu

700 mii fl. Trist'a istoria a acestui fondu este prea bine cunoscuta; stratagem'a cu care a fost luat din manile clerului romanescu de ambele confessiuni dreptul de a'si formá elu fonduri de pensiune pentru invetiatori, nu se dá asia curendu uitarei.

Fó'i'a scolastica ce se publica pentru invetiatorii scólelor comunale, costa pe anu 10 mii fl. v. a. (Cáti o citescu pe la noi?)

Scóle de fete: Cea din Marmati'a 6000 fl. Cea din Trencinu (la slavaci) 5000 fl. Cea din Sopronu (slavaci) 4000 flor. Cea dela Löcse (Leutscheu pentru nemti) 4000 fl. Tóte acestea scóle de fete curatu magiare.

Institutulu surdo-mutiloru in B.-Pest'a 35000 fl.
Institutulu orbiloru . . . . . 31900 fl.
Anatomiei dela universitate in B.-

Pest'a . . . . . 21000 fl.

Spitalulu dela universitate in Buda-

Pest'a . . . . . 21000 fl.

La edificiulu nou alu universitatiei

din B.-Pest'a . . . . . 146322 fl.

Dara universitatea din B.-Pest'a are si venituri proprie 250 mii fl. pe anu.

Pentru premie, renumeratiuni, cumparare de aparate scolastice, instrumente etc. . . . . 80243 fl.

Pentru museulu nationale . . . . . 46816 fl.

Pinacotecei (galeri'a de icóne) . . . . . 25104 fl.

Ací la obiectiunea facuta se observá, cá trebuie se se mai cumpere si cadre (icóne) straine pentru inavutirea acestei colectiuni, care inse costa câte 8000 pàna la 10 mii franci un'a.

Conservatoriulu de musica si scól'a de actori magiari . . . . . 35250 fl.

Institutulu de meteorologia . . . . . 14100 fl.

Museulu industriariloru . . . . . 13000 fl.

Museulu de tehnologia . . . . . 10000 fl.

Museulu artisticu . . . . . 1360 fl.

In fine si pentru arta dramatica se votédia pe facare anu subventiuni considerabili, de ex. pentru teatrulu din B.-Pest'a 50000 fl. pentru celu din Clusiu 20000 fl. Acelea inse nici pe de parte nu se ajungu cu acestea sume si ceru mai multu.

Alte cifre se voru aflá mai tardiu si anume dupace va fi votatu budgetulu intregu. Deocamdata se scie atáta, cá budgetulu intregu alu ministeriulu de culte si instructiune publica din Ungari'a va trece in a. 1882 preste 5 milióne fl. din care celu mai puçinu $\frac{9}{10}$ parti cadu in folosulu nationalitatiei magiare.

— In 3 Dec. se mai tînu o siedintia publica in camer'a deputatiloru, in care decurse o scena odiósa intre deputatii Polonyi si Istoczy asupr'a jidoviloru, cari inse isi aflasera destui aparatori, in cátu mai pe urma Istoczy fu luat in risu. Totu in acea siedintia camer'a suspinse imunitatea deputatulu Verhovay, dupa care va fi datu in judecat'a juriului, sub cuventu cá ar fi injuratu si calumniatu in regiunile superiori si anume pe natiunea germana. Mai departe se votá ministeriulu indemnitate pe trei luni inainte, pentru-cá se póta incassá barbatesce contributiunile, de si budgetulu pe 1862 nu este votatu. In fine se acceptá si tractatulu de comerciú inchiáietu cu Serbi'a.

Curmarea relatiuniloru diplomatice dintre Austro-ungari'a si Romani'a fu primita de cátra cele mai multe diarie ungurene cu mare placere, si câteva amerintia din nou pe Romani'a cu resboiu si cu cea mai rusinatória umilire, daca gubernulu Romaniei nu va dá satisfactiunea cea mai intinsa din caus'a passageloru coprinse in cuventulu de tronu relative la cestiunea danubiana.

Dara lucru singulariu, cá in acelasi timp unele diarie din Bucuresci primira cu aceeași placere scirea despre curmarea relatiuniloru diplomatice.

Din Dalmati'a.

Sunt dóue septemani de candu lumea in Austro-Ungari'a astépta cu nerabdare se afle sciri positive si póte decisive despre rebeliunea locuitoriloru munteni din Dalmati'a, cari se opunu cu armele la asentare. De candu generalulu FML. Joanovicu a urmatu cumnatulu seu br. Rodici si se afla in nóu'a sa vocatiune grea, se scie numai atáta pozitivu, cá escel. sa visitá in persóna mai multe comune, luá mesuri diverse de operatiuni militare, care inse din natur'a lor nu suferu se fia publicate, pàna ce li se vede rezultatulu, de aceea se si afla fórté puçinu pe cale oficiósa. In diarele ministeriali se dice pàna acuma numai atáta, cá a mai mersuunu batalionu de pedestrime si optudieci de gendarmi spre a intarí garnisónele,

apoi cá comandantelu a inchiriatu vreo dóue sute de catèri (mul), asini (magari) si cai de munte pe dóue luni pentru transportarea de victualii si de alte lucruri necesare ostasiloru pintre munti selbatici si neamblati, spre a scóte pe rebeli din ascunseturile lor. Se recunósce si unu casu de lovire cu crivoscianii, in care aru fi remasu si doi soldati morti; dara corespondentiele private voru se scie de dóuedieci ostasi morti si de mai multe loviri. Atáta inca este positivu, cá rebelii au devastatu unele comune, adeca au rapitu dela siesuri vite, victualii si haine, cá se aiba in munti preste érna. Oficiósele nu ascundu nici impregiurarea, cá ómeni tineri din Hertiegovin'a si altii din Muntenegru s'au alaturatu la Crivosciani si se batu cu ostasimea si cu gendarmii. In cátu pentru muntenegrini, participarea lor la rebeliunea din Dalmati'a se adeveresce pe deplnu chiaru prin proclamatiunea principelui domnitoriu Nichitia (Nicolae), intru care interdice participarea si amerintia pe ai sei cu grea pedépsa, daca voru cutediá se se amestece in afacerile dalmatiane. Acelasi principe a trasu cordonu de ostasi atátu de cátra Dalmati'a, cátu si de cátra Hertiegovin'a, cá se nu póta intrá nici esí ómeni armati; lasa inse pe femei si copii, pe cari insurgentii ii trimitu in Muntenegru de pe la satele lor.

Candu cu insurectiunea din an. 1869 trupele imperatesci in numeru de 15 mii, dupa multe versari de sange si suferintie grele nu au scosu nimicu la cale cu acei locuitori munteni armati pàna in dinti si entusiasmati pentru libertatea lor in statulu naturei, aparati fórté bine de munti si — de saraci'a lor, sau mai exactu, de virtutea de a se indestulá cu puçinu.

Alegerea de mitropolitu-patriarchu la Carlovitiu.

Domineca in 4 Decembre congresulu bisericeii serbesci au alesu de mitropolitu si patriarchu pe episcopulu Stoicovici dela Bud'a sub nume de Arsenie V cu 53 voturi, pre candu candidatulu gubernulu episcopulu Angelici dela Bacica avu numai 12 voturi.* Ori va fi confirmatu acésta alegere de cátra coróna ori nu, ea este si remane de mare insemnatate atátu pentru presentu cátu si viitoriu, nu numai pentru biserice'a nationale serbésca, ci si pentru ori-care alta biserica christiana, ai carei membrii tinu si la caracterulu nationale. Acestu adeveru ilu voru cunósce toti cáti se potu inaltia mai pre susu de preocupatiuni confessionali si judeca lucrurile din punctu-de vedere practic.

Precum tóte popórale orientali, asia si serbii au identificatu totudeauna nationalitatea lor cu confessiunea lor religiósa, anume dela 1848 au legatu cu biserice'a, si positiunea lor politica in statu. Strimtorati de pre terenulu nationale si politicu, ei in casuri extreme s'au trasu totudeauna la altariu. In prevederea chiaru a catastrofeloru din Orientu, ómenii sistemei politice actuale, considera si ei alegerea de mitropolitu mai pre susu de tóte din punctu-de vedere nationale magiaru si totuodata politicu; cu alte cuvente: acela se fia patriarchu alu serbiloru, care daca si nu va ajuta, dara inca se nu se opuna la nici-o incercare de a nimieci nationalitatea serbésca prin tóte midiulocele possibili, pe faciá si pe sub mana, totuodata se ajute a sterge din memori'a generatiuniloru presente si viitórie, ori-ce urme de existentia si activitate politica.

In a. 1874 congresulu serbescu alesese de metropolitu-patriarchu totu pe acestu episcopu Stoicovici; ministeriulu inse ceru dela coróna denegarea confirmarei lui si ea fu denegata. Serbii se vedura necesitati a pasi la alegere noua, si sciindu bine cá candidatulu lor nu va fi confirmatu, pentru cá se nu faca nici pe voi'a ministeriulu, declarandu pe mitropolitulu Ivascovicu de serbu, ilu alesera pe acesta. Nu se scie bine, daca acea alegere a fostu sau nu, cu voi'a gubernulu; ceea ce se scie este, cá ministeriulu acea alegere o propuse la confirmarea prea inalta. Ilu propusese pentru scaunulu metropolitanu dela Sibiu si ii midiuloceise confirmarea; acelasi ministeriu nu'lu mai potea declara de nedemnu pentru alta mitropolia. Au alesu escelentiele lor din doue lucruri bune unulu mai puçinu bunu: daca nu au potutu influentia alergerile asia, cá se ésa unu renegatu si diumetate, s'a indestulatu cu unu omu nepotintiosu, care nu era in sentimentele sale nici caldu nici rece, nici serbu nici romanu, ci aceea ce dicu francesii: omu bunu. Candu apoi vedura cá lucrurile din peninsul'a balcanica se desvólta totu mai spre

*) Erórea din Nr. 92 se se corega; nu 50, ci 75 deputati are congresulu serbescu.

stang'a, provocara pe parintele Ivascu cá se se retraga, si fara se mai intrebe pe serbi, denumira de vicariu administratoru pe preas. sa episcopulu Angelici, care primi cu ambele mani. Cu acésta inse preas. sa cadu cu totulu in opiniunea serbiloru, si in locu de a'si face maiortate pre cátu timpu avu panea si cutitulu in mana, perdú si din adeptii pe cari 'i avuse intru atáta, cátu in mani'a totuoror agitatiuniloru si a influentiei energióse din partea auctoritatiloru, abia scóse 18 deputati mirenii si bisericiani pe partea sa; dintre cari 6 insi n'au fostu verificati din caus'a nelegiuriloru comisse la alegeri. Asia Angelici avu numai 12 voturi.

O septemana intréga petrecura deputatii serbi la congresu pàna la alegeri. La venirea comissariulu Edv. Cseh ei ii facura astadata o parada cá la unu rege, precum in Ungari'a se mai face la multi, spre a le ingrasia vanitatea, a'i lega de ochi, a le astupa urechile, a'i insiela, mintí si pacali. Se pare cá si Cseh o patí intocma cu partid'a lui Miletici si alui Polit, adeca cu maiortatea. Noi combinamu la acea pacalitura anume din tractarea aspra, cu care fusera intimpinati de cátra comissariu vreo doi serbi fruntasi intr'o audientia; dara opostiunile s'ar potea tracta asia bruscu numai atunci, candu unu despotu ar fi cu totulu siguru de reusit'a sa. A disu Cseh serbiloru si cu bun'a, se aléga pe acela care place gubernulu; ei inse au voitu se afle caus'a, pentru care nu place Stoicovici gubernulu. Destulu cá ei alesera pe acesta, acum a dou'a óra, si curiositatea ómeniloru este prea legitima daca intréba, cá óre astadata va fi confirmatu Stoicovici sau respinsu din nou, si daca i se va denega confirmarea, ce voru mai face serbii in casulu acela. Cei ce cunosc cerbici'a firésca a serbiloru, credu cá ei aru alege si a trei'a-óra totu pe Stoicovici, candu apoi ministeriulu nu ar avea incatru, ar propune cassarea dreptulu de alegere si denumirea mitropolitulu de cátra rege dintre candidati de ai ministeriulu, precum se face in biserice'a catolica. Daca inse serbii intemeiati pe drepturile lor castigat si confirmate de repetite-ori dela 1690 incóce, atacate desu, dara din nou recastigate pàna la legile cele mai noue si la statutulu din 1875, ar respinge pe celu denumitu, Quid tunc?

Hei, nu e bine a se joca gubernele cu drepturile si convictiunile poporaloru acum, cátra finea acestui secolu.

Austri'a.

— Vien'a. In siedintia senatulu imperiale din 4 Dec. s'a nascutu érase unu conflictu fórté seriosu intre cele doue partide principali, german'a stanga si drépt'a cecha. Germanii au atacatu pe dn. Prazak ministrulu justitiei pentru confiscarea mai multoru diarie germane pe temeulu legei de procedura obiectiva, care insémna, cáti confisca diariulu tiparitu gata si ti'lu arde, dara apoi altu procesu personale nu'ti mai face, te lasa cu daun'a materiale. Ministrulu si altii respunsera fórté bine stangei, cá acea lege o au facut'o germanii asia numiti liberali, candu aveau ei maiortatea in parlamentu si cá ministeriele lor in cei 7 ani au confiscatu de diece-ori mai multe diarie slave si slavo-file intru o luna, decátu se confisca acum intr'unu anu. Participandu si renumitulu dr. Rieger la desbatere, le spuse din nou germaniloru, cá maiortatea poporatiunei in monarchi'a austro-ungurésca este slava si cá acésta monarchia póte se existe numai pre cátu timpu voru voi popórale slave, ele au maiortate in armata, platescu si cele mai mari sume la statu si niciodata nu voru suferi cá se fia subjugate si asierbite de vreunu altu poporu.

Not'a sultanulu, prin care Mai. Sa turcésca protestá contra recrutarei pentru armat'a austriaca in Bosni'a si Hertiegovin'a, luata in legatura cu totu ce se intempla in Dalmati'a, va da de lucru comitelui Kálnoky indata la inceputulu activitatiei sale cá ministru de esterné. Sultanulu se provóca la testulu tractatulu de Berlin si la conventiunea inchiata cu Austro-Ungari'a in a. 1879, in care se dice curatu, cá cu tóta ocupatiunea provisorie, sultanulu este si remane suveranu alu Bosniei si Hertiegovinei, prin urmare denéga puru si simplu dreptulu Austriei de a recruta in acelea provincii. De altumentrea colcaie si in poporatiune; multi fugu din tíera; altii au protestatu la sultanu si la Angli'a. In totu casulu situat unea din Bosni'a este fórté critica.

— Intre acestea se adeveresce deplinu, cá comitele Hoyos, representantele diplomaticu alu Austro-Ungariei in Bucuresci a primitu ordinu,

că se suspenda orice relațiuni personali cu ministeriul românesc, margnindu-se numai la afaceri curente până la alte dispozițiuni. Adeca ce dispozițiuni? întréba tóta lumea.

România.

— București. (Desvelirea statuei lui Ioanu Eliadu Radulescu.) Capital'a, sau mai exactu, Romani'a întréga serbà érási în 21 Novembre (3 Decembre) a. c. un'a din acelea dile mari, care lasa urme nesterse în memori'a generatiunilor la ori-ce poporu plinu de viétia. Natiunea aduse unu tribut, cu care érá datóre unuia din cei mai mari dascali si totuodata martiri ai sei. Solemnitatea cu care s'a desvelitu statu'a pusa lui Eliadu în faci'a palatului universitatiei, pe locul unde stetese odinóira monastirea si biseric'a S. Sav'a cu scólele, e descrisa pe largu în diariile din capitala. Înainte de a le reproduce pe acelea, noi facemu locu la o parte din excursiunile biografice, pe care le aflamu în diariulu „Biele publicu“ Nr. 277, omitendu numai passagele, care aici dincóce nu potu se tréca, cum si pe acelea, care chiaru si pe marginea mormentului respira ura asupr'a unoru barbati inca vietuitori.

„Fericitu este acelu cetatianu carele, indeplinindu'si datori'a cátra pámentulu în care s'a nascutu, ajunge la momentulu acela, în care au ajunsu Heliade Radulescu, fia macaru mórtea; la momentulu candu o natiune întréga recunoscatóre, ilu incununiédia si îi dice: ai bine-meritatu!

Cea de a dóu'a inviére care a fostu anuntiatu santului Nicodimu în acea nópte în care o vóce sacra 'ia dísu: că „trebuie a se renasce de a dóu'a óra pentru a intrá în imperati'a gloriei“, — s'a consumatu pentru Eliadu Radulescu.

Istori'a, acésta a dóu'a mama, l'a reluat în sinulu seu, l'a recreatu si ni l'a redatu nóue, l'a redatu viitorimeii romanesce, pe elu creatoriulu intelectualu alu unuí poporu întregu, sub formele marmurei ce se apoteoséda Sambata, la ór'a 1 dupa amédi.

Mare este distanti'a si deosebirea între epoc'a candu Heliade începù carier'a sa literara si între aceea, candu se face inaugurarea statuei sale. Atunci (1818), o mare de întunerecu, dupa cum se exprima elu în „Viéti'a lui Cichindélu“, tineá pe Romani din colo de pámentulu fagaduintiei. Astadi, multiamita stradaniloru loru semiseculare, ei au trecut dincolo de Egiptulu minciuniloru, s'au luminatu si si-au cunoscutu adeveratulu si maritul loru începutu; puterea ce au si tint'a sublima cátra care trebuie se înaintedie.

Érá întunerecu, dicemu, în 1818. În nici-o parte a intristatului orizontu alu tieriei nu licariá vreo zare de lumina. George Lazaru, acelu apostolu bine vestitoriu, tramisu nóue din catunulu Ardelénu, nu aprinsese inca, în nebagat'a în séma scóla din santulu Sav'a acea scánteia, care a luat astadi proportiuni îngrozitóre pentru inimiciu romanismului luminatu.

Esistau, nu dicemu ba, si pe atunci centruri de cultura în tíera. Esistau nesce adeverate academii grecesci, în care fii de ai Eladei se pregatiau pentru viitórea lupta a emanciparei patriei loru. Înse acelea nu folosiau intru nimicu Romanului. Din contra. Si Heliade, însetosiatu dupa cultura si lumina romanésca, o cautá în tóte partile si n'o gasi decâtu în cas'a autorului „Primaverii amorului,“ în cas'a lui Iancu Vacarescu, ultimulu poetu alu unei dinastii classice de poeti. Acolo, acestu nou Prometeu romanu, isi aprinse acea faci'a cu care, luminatu însusi, avea se caleudiésca pe calea vietiei nationale unu poporu întregu de romanu.

Dupa plecarea din tíera alui George Lazaru, pentru împrejurari ce istori'a are inca ale deslusi, Heliade a reapucatu firulu intreruptu alu întreprinderii apostolului ardelénu, si, asociatu cu Dinicu Golescu, unu patriotu pe care Romani reu facu de'lu uita asia curendu, Campinénu si Capatinénu, conduce oper'a regenerarei atátu de rapede si departe, în cátu în 1828 nu numai cá avuramu în Bucuresti si Craiova scoli romanesce începóre si secundare, dara începuseramu a dobéndi si professori, si cartile necesarie pentru aceste scóle dintre Romani.

Si ce professori, si ce carti! Neintrecuti si neintrecute până adi de nimeni!

În câtiva ani, scólele Bucurestiului capetara o asia reputatiune, cá devenira centrulu în jurulu caruia se intruneau tinerii romani veniti de prin tóte partile Daciei. Dara nu trece multu si izbucnesce resbelulu din 1828 între Turci'a si Russi'a.

Scolile sunt sparte de invasiunea muscalésca si prefacute în spitale. În alti timpí póte cá acésta calamitate ar fi fostu luata cá unu midiolocu de repausu . . . , si cá unu pretextu de preambulare. Înse Eliadu si ai sei, (Eliadu carele predá în acele scoli, sciinti'a si romanismulu, fara plata, fara focu, fara ferestri, fara nici-un'a din acele podóbe luxuóse, care facu astadi fal'a palatelorú nóstre scolare, ci suflandu iérn'a în punni si încaldindu pe scolarii sei cu acelu spiritu divin, care repausá în densulu si prin care se simtiá chiamatu la missiuni atátu de inalte), plansera cu amaru.

Inchidiendu-se scolile, elu a sciutu a face, cá focariulu progressului romanu se fia alimentatu într' altu modu. Cadrulu unei reviste de diariu nu ne permite a divulgá aci stratagemele, la cari a avutu recursu Eliadu pentru a stórcé dela gubernulu rusu aprobarea deschiderei unei foi periodice în limb'a tieriei. Numai crediendu cá satisfacu necesitatea publicarei buletineloru de resbelu, pentru a aratá Romaniloru inchipuitele victorii ale ostiriloru loru, comandantii armatelorú ruse au permisu lui Eliadu se încépa în Aprile 1828 „Curierulu românesc“. Acei cari sunt familiari cu istori'a literaturii nóstre, voru potea marturisi, cum acestu viguros organu de publicitate, dela primii numeri ai aparitiunii sale, uitandu cu totulu conditiunile puse de rusi, uitandu fórfecile si plumbulu rosu alu neinduratulu censoru muscalu, uitandu chiaru Siberi'a ce ilu amenintiá în totu momentulu, si-a aruncatu masc'a si s'a aretatu aceea ce érá în realitate: adeveratulu campionu alu regenerarii limbistice si politice a neamului românesc.

În câtiva ani „Curierulu românesc“ ajunsese a fi o necesitate cá pânea de tóte dilele pentru toti cei ce sciau se citésca si se scrie în tíera. Astfelu, candu pacea se incheiá si se restabili, gubernulu domniei nationale în 1834, candu scolile se redeschisera, puterea publica constituita, aflá în Eliadu si în diariulu seu o fortia, cu care trebuí se tratedie, éra scolile gasira într'insulu unu auxiliariu si unu Mecenat, care nu le-au lipsitu până în ultimele sale momente.

Bazele literaturii nationale moderne si ale teatrului romanu au fostu puse de odata cu „Curierulu românesc“. Conservatoriulu filarmonicu întemeiatu în 1837 de Eliadu. Campinénu, Aristia si altii, érá fetulu „Curierului românesc“ si devenise o inalta scóla dramatica si o adeverata academia pentru cultur'a literiloru si a limbei. Totu ce érá avutu, nobilu, patriotu, érá asociatu la conservatoriu.

Intr'unu scurtu timpu de existenta acestu institutu dedese rezultate atátu de stralucite, si luase asia proportiuni, în cátu Russi'a ordoná gubernului tieriei cá, cu ori-ce pretiu, se'lu inchidia. Ceea ce se si facu prin intrigi. Eliadu isi resbuná amaru dejocandu în 1837 conspiratiunea falsificarei autonomiei Regulamentare si în 1844 intrig'a politico economica alui Triandafirov. Lovitur'a ce se dadu atunci literaturii si culturii nóstre nationale, ar fi fostu fatala si teribila, daca Eliadu n'ar fi sciutu pará lovitur'a, deschidiendu imediatu „Curierulu de ambe sexe“, care dela 1837—1846, a fostu delieciulu salóneloru, cá si alu locuintiloru celor mai modesti cetatieni. Acésta publicatiune neimitabila si sui generis, a facutu pentru propasirea culturii nóstre atata cátu n'aru fi facutu atunci 10 Academii. Si daca n'ar fi luptatu decâtu pentru a stabili cònsangenitatea între limb'a romana si italiana, si a castigá întrég'a opiniune publica a tieriei, pentru introducerea literelorú strabune; daca n'ar fi facutu decâtu a începe cultivarea limbei, de acolo de unde a lasat'o scól'a intielépta a lui Dositeiu, inca ar fi fostu destulu.

Alaturea cu acésta publicatiune de prim'a fortia, Eliadu urmarea inca dóue opere: 1. traducerea în limb'a patriei a tuturorú classiciloru elini, latini, italieni, spanioli, francesi, englesi, lucrare, din care o mare parte a si realizatu, cu concursulu neuitatiloru publicisti Negulici, Aristia, Páclenu si altii, dara din nefericire invasiunea muscalésca din 1848 a prefacutu în cenusia miile de volume ce n'asteptau decâtu dío'a respandirei loru în publicu, candu s'a devastatu tipografi'a si domiciliulu lui Eliadu. 2. redesteptarea simtiului nationalu prin tratarea, sub forma de opere teatrale a diferite subiecte din istori'a nationala, precum Mircea celu betranu, Mihaiu vitédiulu etc.

Tóte aceste lucrari, precum si corespondentiele lui intime cu toti barbati influenti ai Moldovei si Transilvaniei, desteptasera simtiulu nationalu într' asia gradu, în cátu, candu sosí 1848, Eliadu érá idolulu tuturorú, éra principiile lui, transformate în manifestulu celor 22 de puncte, sburara din mana în mana, cá uele ce erau de mai înainte

adoptate de toti. Eliadu érá în aeru întocmai cá unu fluidu electricu: 13 Septembre a probat'o.

Nu facemu aci istori'a politica a evenimentelorú dela 1848. Totu ce potemu dice este, cá elu atunci n'ar fi avutu decâtu a voi, si ori-ce s'ar fi facutu. Poporulu ilu urmă orbesce. Amicii sei Golescu, Tell, Balcescu, Filipescu etc., cari erau suflétulu misicarii nationale, îi acordau unu respectuosu si sinceru concursu. Elu inse nu abusá nici de increderea poporului, nici de a amiciloru sei. Seracu a venitu, seracu s'a dusu!

De o potriiva inimicu si alu tiraniei si alu anarchiei, elu urá tirani'a si se fereá de anarchia.

Martora este istori'a cá, daca misicarea dela 1848, pregatita de operile lui Eliadu, nu a datu tóte ródele la cari érá în dreptu a se asteptá, culp'a nu a fostu a lui, ci a împrejurariloru cari au fostu mai forte decâtu densulu, decâtu Romani'a si decâtu tóte popórele nemultiamite ale Europei, care în 1848 au fostu ridicatu stindartulu emanciparei si alu liberarei loru alaturea cu Romani.

Dara, dupa acésta, Eliadu, de si fortiatu a emigrá si a'si parasí patri'a si famili'a în pitiórele cazaciloru si ale eniceriloru, totusi n'a perdutu speranti'a într'unu viitoriu mai bunu pentru Romani. De departe cá si de aprópe, n'a încetatu unu singuru momentu de a lucrá pentru acestu viitoriu, scriindu memoriu în limb'a francesca pentru aperiarea drepturiloru tieriei si divulgarea tiraniei care sugrumá Romani'a, batédu la tóte usile si introducédu în tóte cabinetele memoriile sale. Candu momentulu predisu de densulu în an. 1850 (vedi Souvenir d'un Proscrit, pagin'a 9) suná, candu: tiarulu „acestu impostoru puternicu“, dupa cum ilu numiá elu. „acestu profanatoriu alu crucei“, „acestu calau încoronatu“, candu tiarulu, dicemu, în numele Dnedieului popóreloru si alu dreptatiei care a inspiratu Europ'a în 1855, fu resturnatu dupa scaunulu puterii sale „de protectoru alu Romaniloru“ si desbracatu de minciunos'a sa grandóre, în fine candu Europ'a urmă a se ocupá de regularizarea sórtei acestei tieri, Eliadu trimise în tíera, prin o scrisóre adressata dlui Racota, în 30 Julu 1856, profesiunea sa de credintia, articulata în trei puncte.

Acestu programu, pe care Eliadu l'a urmaritu, fia sub forma literara, fia sub forma politica, până la finele vietiei sale, spulberá cu deseversire bérfrile acelora, cari pretindu cá Eliadu n'a fostu omu politicu, cá Eliadu a fostu în contra unirei tieriloru surori. Si chiaru daca n'ar existá acestu programu din 1856, atunci manifestulu celor 22 puncte din 1848 redactatu de densulu, ar fi mai multu decâtu indestulatoriu spre a demonstrá, cá Eliadu a fostu omulu adeveratei politici democratice si nationale, dara alu unei politici, pe care numai poporulu din campii Filaretului si Blasiului în Maiu si Juniu 1848 au întieles'o, éra nu mirmidonii calumniatori de astadi.

Unirea?! Dara cine a vorbitu preste 25 ani despre unire în principate, pe candu detractorii lui Eliadu nici erau nascuti? Dara au uitatu Romani atâtea si atâtea scrieri, cantulu I alu „Mihaidei“ ilu cunoscu toti.

Cum începe elu?

Cantu armele romane si capitanulu mare
Ce-alunga dusmanii pagáni
Si toti Romani „ntrun'a uniti sub acelu scepru“,
Si acvila, si lege, „cum trebuie se fia“

Alaturea cu principiile sociale si politice, la Eliadu mergeau si credintiele religióse. Elu iubeá religiunea strabuna, pentru-cá la umbr'a bisericeii s'a pastratu nationalitatea si limb'a romana. Iubea biseric'a nationala, pentru-cá în biseric'a vedea architectur'a, sculptur'a, pictur'a si totu felulu de mestesiuguri. În zidire: infrumsetiarea si deseversirea locasiiloru. Music'a: o aflá elu în cantarile bisericesci.

Poesi'a: în cartile prorociloru, si mestesiugurile: în celelalte podóbe ale templului. Astfelu de biseric'a ne-a lasatu mantuatoriulu lumii, strigá elu, cá se ne fia gazda si mama. Locasiulu lui ne înfációsiédia mestesiugurile, artele si sciintiele spre glori'a lui, éra acésta gloria se marginesce în sfintirea seracului si a semenului nostru, intru a nu'lu superá, a nu rivni ale lui, a impartí cu densulu, a îngrijí de densulu si a'lu cautá, adeca a'i socoti de sfinte si neatinse si trupulu si spiritulu lui, si acésta nu póte veni fara lucrarea mestesiuguriloru si a sciintieloru, si acésta însemnédia pentru mine biseric'a romanului. Cine me va întrebá, de ce am scrisu asia, cine me va osendí, eu cu man'a pe inima îi voi aretá pe prestolulu bisericeii evangeli'a si'i voi dice: censurédia, osendesce ántaiu pe aceea; intra, puternice, în altariu. ia-o si arde-o, pentru-cá ea propoveduesce resvratirea, dupa voi;

pentru-că autorul ei a fost osendit că resvatoriu și si-a avutu gădii sei. Fii și tu gade alu Evangeliei, lapeda masc'a creștinatatiei, calca acésta domnedieșca scriere de față in picioru, dupa cum o calci într'ascunsu, că se te védia lumea cine esti." („Curierul de ambe sexe", periodulu II, pag. 262 și 276).

Scimu bine, că într'o epoca de materialismu și scepticismu că acésta de astadi, idei de aceste nu se întielegu. Dara Eliadu și scól'a lui le întielegea.

Acesta este barbatulu, a carui statua va împodobí de astadi înainte capital'a Romaniei. Acesta atletulu, carele au avutu curagiulu a apucá singuru de peptu colosulu Nordului, a'lu demascá și a'î spulberá puterea ucigátore de deasupr'a Romaniei. Acesta este apostolulu curagiosu care, candu a inceputu oper'a regenerarei, n'a gasitu nici carti, nici tipografii, nici scoli, nici diarie, nici teatru, nici repertoriu, nici literatura. Si, lucrandu neobositu „noctueque diuque", pe tóte le-a infintiatu in treidieci de ani. Ar fi potutu se nu le face, că-ci spre acésta Russi'a, inimica neimpacata a deșteptarei nóstre, l'ar fi platitu cu milióne; că-ci cum s'ar fi potutu civilisá unu poporu întregu fãra carte, fãra limba, fãra scóla, fãra diarie, tipografii și fãra teatru? Inse, marele romanu a respinsu cu dispretiu și aurulu și onorile strainului, dicundu: „mai bine strinsur'a mea se remãna la inimicii mei personali și copiii mei se remana seraci, inse liberi, decâtu se tréca la tine, inimiculu natiunei mele" (autenticu).

Fãra astufeliu de principii, fãra astufeliu de fapte, Romanii aru zacea și astadi in scutecile lui pop'a Kiril, avendu de norma slavismulu, de pedagogu tiarismulu, de sócia ignoranti'a și de stea polara Mosc'v'a, éra nu Parisulu și Rom'a.

Nu ne ocupamu aici specialu de istori'a literaturii romane, pentru-că se analisamu a parte cele dóuedieci de tomuri ale „Curierului românesc"; cele șapte tomuri ale „Curierului de ambe sexe"; cele patru tomuri ale bibliotecii, diverselor, gramaticii, etc.; cele trei tomuri ale „cursului de poesie generala, Equilibru între antiteșe", memoriile și istori'a sa. Nu este locul aci de a specificá binele mai multu sau mai puțin ce au facutu fiacare din aceste opere. Astadi luamu pe omu in totalitatea activitatii sale de dascalu alu poporului dela 1818 până la 1828; de autorulu și traducatorulu cartiloru școlare ce pe atunci lipsiau cu totul; de diaristu dela 1828 până la 1848; de literatu tóta viéti'a lui; de exilatu dela 1848 până la 1859; de publicistu și tipografu, și cautandu in desiertu a reincepe oper'a sdrobíta de catastrofa din 1848, — dupa întórcerea in tíera; — (alti timpi și alti ómeni); de Mecenatele teatrului natiionalu in toti timpii, de protectorulu și corectorulu mai a toturoru tineriloru literati ce au esitu dupa densulu si cari au debutatu in foile lui, au concluratu la ele, s'au recomandat prin ele: numéscase ei Alexandrescu Gr., Boliacu Cesaru, Balacescu C., Rosetti C., Catina, Faca etc.

Candu într'unu poporu sunt se se produca evenimente mari, in totudeauna se aréta și barbati, cari anuntia acele evenimente ori le conducu. Eliadu a fostu unulu din acei barbati providentiali, ori-cari aru fi gresielele sale, care au vatematu lui, nicidecum tieriei."

Respunsu domnului D. Pascutiu in caus'a jidoviloru.

Dn. Pascutiu are curagiulu se afirme in corespondenti'a sa publicata in Nr. 94 „cã jurnalisticii nostrii nu au luat notitia nici până in dio'a de adi despre misicamentulu antisemiticu"; și mai la vale: „De óre ce jurnalisticã nóstra totu misicamentulu acesta antisemiticu l'au pestrecutu cu vederea etc."

Ei, bine, noi inca avem curagiulu se'î spunemu, că tocma din contra, jurnalistic'a nóstra cea romanéșca a urmaritu „misicamentulu antisemiticu", adeca cestiunea jidovéșca, invasiunea jidoviloru, pericolele aceleia, cu cea mai incordata luare aminte, necurmatu și neincetatu, mai virtosu de ani 25 incóce, adeca de candu cabinetulu austriacu pusese pe consului sei in timpul invasiunii austriace din 1853—55 se numere pe toti jidovii și pe toti creștinii suditi austriaci din tierile romanesci, pentru-cã se aiba unu temeiu mai multu de a pretinde, că congresulu europénu se'î recunósca domni'a suverana preste Moldov'a și Munteni'a; și ii mai spunemu dlui Pascutiu, că cestiunea jidovéșca a fostu discutata cu mai mare focu in press'a romanéșca dela 1868 de candu sarise asupra romaniloru „Alianti'a israelita

universale din Paris" in complotu cu alianti'a israelita din Vien'a și cu cea din Pest'a și — au facutu se cada ministerulu de atunci alu lui Brateanu, tocma pre candu diet'a Ungariei a datu jidoviloru prin lege sanctionata drepturi civili și politice. Si diaristic'a romana a urmaritu fórt de aprópe infocatele desbateri parlamentarie urmate in camerele Romaniei cu anulu întregu, asupra cestiunii jidovéșci impuse loru de cãtra congresulu europénu dela Berlinu, că conditiune afurisita a recunóscrei independentiei. Pline sunt columnele diarielor de dincóce și dincolo de munti cu noianulu acelor desbateri și cu articlii informatori. Totu diaristic'a a luat cunoscintia și despre teribilele scene sangeróse din Russi'a și despre inversiunat'a persecutiune a jidoviloru in Germani'a, despre omoruri, devastatiuni, emigrari in Americ'a și — érași in Moldov'a! In fine noi ii vomu proba dlui Pascutiu mai la vale, că chiaru estrasele dsale facute dupa brosiur'a lui Istoczy, s'au publicatu romanescu din originalu, multu mai înainte de Istoczy, prin urmare, că daca din tóte acestea dn. Pascutiu nu a cititu nimicu in limb'a nóstra, nu 'i sta bine se infrunte pe diaristicii romani, ci se'î impute numai siesi.

Renumitul publicistu Cesar Boliacu a fostu tóta viéti'a sa celu mai inversiunatu adversariu alu jidoviloru, ceea ce sciu toti romanii cãti citiau diariulu seu „Trompet'a Carpatiloru" mai alesu in cursu de vreo diece ani, din care cauza se si escase in 1873 unu conflictu între Boliacu și între publicistulu francesu cosmopolitu Ulisse Marsillac. (Vedi „Transilvani'a" din 1873 Nrulu 20, pagin'a 241—2).

Vrei se citești ceva și mai vechiu și prea bunu asupr'a invasiunii jidoviloru și germaniloru? Vedi studiulu repausatulu Dionisiu P. Martianu din anulu 1860 pe candu éra capu alu biuroului statisticu in Bucuresci, publicatu in a 2-a editiune cu comentarie de cãtra onorat. domnu Alexandru Lupascu in a. 1871 in vreo 2000 de exemplarie, dupa care au urmatu comentariile asupr'a aceleiasi cestiuni in fói'a „Transilvani'a" publicata pe atunci la Brasiovu in Nrii 23 și 24 din 1871 sub titlu: Una cestiune din economi'a nationala, și apoi aceeasi materia tractata de altu publicistu pe largu in cursulu „Trans." din 1872 la Nrii 1, 2 și 3 cu argumente tari și termini asprii.

Iti mai recomand si cartic'a: Jidanii și statulu germanu, tradusa in romanescu dupa a siés'a editiune din Hamburg dela 1862 tiparita la Bucuresci in 1869 tipograf'a nationala C. N. Radulescu. Recenziunea acestei carti o afi in fói'a „Transilvani'a" din an. 1870 la Nrii 21, 22, 23, cu aplicare la natiunea și patri'a romanéșca.

Mai vedi apoi totu in „Transilvani'a" cursulu din a. 1875 la Nrii 1, 2, 3 tractatulu despre Migratiune, colonisatiune, invasiune.

Din Jidovulu Talmudistu de dr. Rohling poti se citești estrase intreitulu mai ample decâtu este alu Dtale dupa Istoczy, totu in „Transilvani'a" la Nrii 11, 12, 13 din a. 1876.

Ei, bine, aceste citate sunt din brosiure și din foi literarie; vei se'î producu o suta de articlii jidovesci din foile nóstre politice? Apoi daca nu cititi romanescu, totu nu ajuta nimicu citatele nóstre.

Nu dela unguri au invetiatu romanii se se aperse de invasiunea jidovéșca. Ungurii cadusera in jugulu jidovescu cu multu mai înainte de a le da densii pe calea legislativa drepturile civili și politice in a. 1868, éra de candu tíer'a se inglodã in timpu asia de scurtu și fãra a porta nici-unu resboiu, in datorii atãtu de sugrumatórie, ungurii traiescu mai multu din grati'a jidoviloru, acestia au pungile ungurilor. In momentele de față este vorba că ministrulu c. Szapáry se face unu inprumutu nou de 50 milióne florini, că-ci adeveratulu, genuinulu deficitu atãta este. Se'î stringa jidovii pungile și se nu voiésca a le da bani, ai vedea minuni in aceste tieri; atunci apoi ar potea se totu publice Istoczy et Compania la brosiure, că ar fi cum dicu ai nostrii, dupa mórte calu de ginere, dupa plóia caciula de óie. Strige Istoczy cãtu ii place, este prea tardiu; se fia strigatu parintii loru atunci candu a fostu timpu. Nu sunt jidovii de vina la tóte acestea; că-ci cum dice romanulu: nu e nebulu cine mananca șapte pani, e nebulu cine le dã. De candu lumea, debitoriulu este supusulu prea plecatu alu creditorului.

(Finea va urmã).

Sciri diverse.

— (Parastasu). Dominec'a viitóre, 29 Nvbre 1881 st. v., se va tínea parastasu pentru repausatulu Dr. Jos. Hodosiu in biseric'a din suburbiulu Josefianu.

— (Multiamita publica). Subscriii pe lângã sincera multiamita atesta prin aceste primirea a 15 fi cincispredece fl. v. austr., cari cá diumetatea venitului curatu alu balului arangiatu in vér'a a. c. de tinerimea romana studiósã in Velcheriu pe Campia ii primira prin Rev. dn. clericu Vas. Munteșcu, cá destinatii pe sém'a „fondului scólei romane de fetitie infintiate in Clusiu", dorindu tinerimei nóstre cãtu mai desu și mai mare successu in asemeni întreprinderi de interesse publice culturale. — Clusiu, 30 Novembre st. n. 1881. Alesandru Bohatielu presied. fondului, Dr. Gr. Silasi notariu, Leont. Popu cassariu.

— (Multiamita publica). La maialulu „Reuniunii sodaliloru romani din Clusiu", tínutu in Juniu a. c., incursera din afara urmatóriele binevoitórie contributiuni: a) prin m. rev. d. Vasiliu Pordea secretariu episcop., dela ilustrit. sa p. episcopu alu Gherlei, dr. Joanu Szabó, 3 fl.; b) prin m. rev. d. profes. gimnas. Joana F. Negrutiu 12 fl.; anume dela p. t. dd.: Tim. Cipariu 1 fl., J. F. Negrutiu canon. 3 fl., J. Antonelli canon. 1 fl., J. M. Moldovanu canon. 1 fl., dr. Joanu Colceriu 1 fl., Const. Papfalvi canon. 1 fl., Elia Vlassa canon. 1 fl., Stefanu Manfi canon. 1 fl., Basiliu Turcu comerciante 1 fl., Joana F. Negrutiu prof. gimn. 1 fl. Subscriii cuietandu prin aceste perceptiunile de mai susu, aducu in numele „Reuniunii" cele mai profundu simtíte multiamite generosiloru contributori. — Clusiu, 30 Novembre st. nou 1881. Dr. Gregoriu Silasi presiedent. reuniunii, Jacobu Muresianu notariu, Cost. Popu cassariu.

— (Multiamita publica). Subscriii ne simtimu obligati a aduce cea mai cordiala multiamita publica dnului Emanuelu Lazaru de confessiunea r. cath. mare arendasiu și proprietariu in Siermasiulu-mare, care petrunsu de o iubire creștinéșca și adeveratu patriotica, pentru cultivarea generatiunii plapande, in deosebite ocațiuni si-a aretatu bunavóinti'a față cu scól'a nóstra locale donandu pentru elevii de scóla midiolócele necesarie de instruire, precum si in acestu an donandu-nu dela tipografi'a din Blasiu 13 esemplarie din cele mai necesarie; priméșca acelu maritimosu domnu multiamit'a nóstra publica

Siermasiulu mare, 26/11 1881.

Doroftei Beleanu, Joanu Botezanu,
insp. scol. docente romanu.

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

2 Decembre st. n. 1881.	
Obligatiuni rurale din 1880 convertite cu 6%	1. 98.¼ b.
Inprumutul Oppenheim (Londra) din 1866 cu 8%	112 —
Obligatiuni dominiãli convertite cu 5%	92 —
— Creditu fonciãrii rurale cu 7%	102.¾ —
— Creditu fonciãrii urbane cu 7%	102.50 —
Inprumutul municipalu alu capitalu din 1875 cu 8%	106 —
Actiunile caliloru fer. rom. (Berlin) din 1866 cu 5%	61.¼ —
Obligatiuni din 1868 cu 6%	100 30 —
Obligatiuni noue ale stat. cu 6%	102. —

Requisite de învățământ.

Aparatulu metricu, 12 obiecte cu esplicarea lor	4 50
Atlas de istoria naturalã cu 250 figure colorate	1.75
Globuri terestre de 21 cm. in diametru:	

Nr. I ajustatã cu meridian și compas cu pedestalu fin de lemn	13.—
„ II ajustatã cu jumetate meridian și cu pedestal de metal	10 50
„ III totu acesta fãra meridian	8.40
„ IV ajustatã cu jumetate meridian și pedestal de lemn	7.40
„ V fãra meridian și cu pedestal de lemn	5.60

Globurile Nr. II și III sunt de a recomenda, aceste pentru greutatea pedestalului nu s'ê restórnã, și sunt frumoșe și tari.

Pachetarea se face într'o ladita de lemn, pentru care se scotese separat 80 cr. pentru un globulu.

Map'a Europei, tradusa de J. M. Moldovanu, 140 cm. latã și 120 cm. înaltã, pe pãnjã, in mapã	5.50
Map'a Semigloburile seu cart'a globului paméntescu, 131 cm. latã și 110 cm. înaltã, pe pãnjã, in mapã	4.50
Map'a tieriloru tienetorie de corónã Ungariei pentru scólele școlare de Eugenie Bordeaux, 158 cm. latã 111 cm. înaltã, pe pãnjã in mapã, necoloratã 5.—, coloratã	6.—
Mașinã de comptu cu globulețe albe și negre pe drotu	3.20
Optzeci modele de desemn	1.—

Carti mai noue.

Fericeanu Josifu, Logica	bros. 2.—
Popu Josifu, Legea comunala sau articlii de lege XVIII 1871 și V 1876	1.—
Popu Georgiu, Ecuivalentulu, Indreptariu practiculu pentru primariile comunelor bisericesci și civ.	— 20
Ranta-Buticescu Vas., Poesii	1.20
Rosca Juliu, Sacrificiu pentru sacrificiu. Romanu orig.	— 35
Rudinescu, Dialogi romani-germani	— 85
Sucevanu Eug., Cursu sistematicu de stenografiã romana. Brosiura I (completu in 2 brosiuri)	1.20
Xenopolu A. D., Istoria universalã. Partea I. Istoria vechie dela timpurile prehistorice până la caderea imperiului romanu	1.—

Calindare pe anulu 1882.

Amiculu Poporului, cu tramitarea francata	— 50
Calindaru cu cirile, cu tramitarea francata	— 24
Calindariu iulianu, gregorianu și alu poporului romanu de Sim. Manguca, cu tramitarea francata	1.05
Calindariulu bunulu economu, cu tramitarea francata	— 50

Se afla de vendiare la

W. KRAFFT in Sibiu

Editoru și redactoru responsabilu: G. Baritiu.

Tipariulu lui W. Krafft.